

جستارهایی در اقتصاد مقاومتی

(پاش تاب آوری فردی)

عادل پیغامی

استادیار دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد دانشگاه امام صادق (ع)

علی صفر سعدآبادی

دانشجوی دکتری سیاست‌گذاری علمی و فناوری دانشگاه تهران

آرین عطیعی

دانشجوی دکتری مدیریت دولتی دانشگاه تهران

انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)

تهران: بزرگراه شهید چمران،

پل مدیریت

تلفکس: ۸۸۳۷۰۱۴۲

صندوق پستی ۱۵۹-۱۴۶۵۵

E-mail: isu.press@yahoo.com

فروشگاه اینترنتی:

www.ketabesadiq.ir

دانشگاه امام صادق

جستارهایی در اقتصاد مقاومتی: پیش‌تلاش‌آوری فردی ■ تألیف: عادل پیغامی، علی‌اصغر سعدآبادی و آریین عظیمی ■ ناشر: دانشگاه امام صادق (ع) ■ چاپ اول: ۱۳۹۵ ■ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: مجتمع چاپ و صحافی آرین ■ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۵۳۶-۹

قیمت:

همه حقوق محفوظ و متعلق به ناشر است.

سرشناسه: پیغامی، عادل، ۱۳۵۲-

عنوان و نام پدیدآور: جستارهایی در اقتصاد مقاومتی (پایش‌آوری فردی)

تألیف: عادل پیغامی، علی‌اصغر سعدآبادی و آریین عظیمی.

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۶۶ ص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۵۳۶-۹

شناسه افزوده: سعدآبادی، علی‌اصغر، ۱۳۶۷-

شناسه افزوده: عظیمی، آریین، ۱۳۶۸-

شناسه افزوده: دانشگاه امام صادق (ع)

کد کتابشناسی ملی: ۴۴۵۶۸۹۲

فهرست مطالب

۱	سخن ناشر
۱	مقدمه
۱۳	فصل ۱: مبانی نظری
۳	مفهوم و تعریف تاب‌آوری
۹	انواع تاب‌آوری و گفتمان‌ها
۲۲	ویژگی‌های افراد تاب‌آور
۲۶	مدل‌های تاب‌آوری
۳۲	راه‌های افزایش تاب‌آوری در فرد
۳۴	یادداشت‌ها
۳۵	فصل ۲: روش‌شناسی
۳۵	روش‌شناسی پژوهش
۳۶	کاربست دلفی فازی به منظور شناسایی شاخص‌ها
۳۹	یافته‌های پژوهش
۴۱	یادداشت‌ها
۴۳	فصل ۳: ابعاد تاب‌آوری فردی
۵۲	یادداشت‌ها
۵۳	فصل ۴: جمع‌بندی
۵۷	منابع
۶۳	نمایه

فهرست جداول

۱۷.....	جدول ۱. تعاریف تاب‌آوری
۲۱.....	جدول ۲. گفت‌وگوهای تاب‌آوری
۳۳.....	جدول ۳. طرح آموزش تاب‌آوری
۳۷.....	جدول ۴. اعداد فازی مثلثی متغیرهای کلامی
۳۹.....	جدول ۵. ابعاد و شاخص‌های تاب‌آوری روان‌شناختی
۵۴.....	جدول ۶. ابعاد و شاخص‌های نهایی سنجش تاب‌آوری روان‌شناختی

فهرست نمودارها

۲۶.....	نمودار ۱. مدل جبرانی تاب‌آوری
۲۷.....	نمودار ۲. مدل عاملی محیطی تاب‌آوری
۲۷.....	نمودار ۳. مدل چالشی تاب‌آوری
۲۸.....	نمودار ۴. مدل تاب‌آوری ریسک‌ساز (۲۰۰۱)

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»
 وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
 فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ
 (قرآن کریم، سوره مبارکه النمل، آیه شریفه ۱۵)

سخن ناشر

فلسفه وجودی دانشگاه امام صادق علیه السلام که از سوی ریاست فقید دانشگاه به کرات مورد توجه قرار گرفته، تربیت نیروی انسانی ای متعهد، باتقوا و کارآمد در عرصه عمل را نظر است تا از این طریق دانشگاه بتواند نقش اساسی خود را در سطح راهبردی به انجام رساند.

از این حیث «تربیت» را می توان مقوله ای محوری یاد نمود که وظایف و کارویژه های دانشگاه، در چارچوب آن معنایی یابد؛ زیرا که «علم» بدون «تزکیه» بیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح امور جامعه باشد، عاملی مشکل ساز خواهد بود که سازمان و هویت جامعه را متاثر و دگرگون می سازد. از سوی دیگر «سیاست ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی سیاست ها در گرو انجام پژوهش های علمی و بهره مندی از نتایج آن است. از این منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان های علمی و اجرایی به حساب می آیند و نمی توان آینده درخشانی را بدون توانایی های علمی - پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع پاسخ گویی به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق علیه السلام در واقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که هم اکنون ثمرات نیکوی آن در فضای ملی و بین المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل

آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیان‌گذاران و دانش‌آموختگان این نهاد است که امید می‌رود با اتکاء به تأییدات الهی و تلاش همه‌جانبه اساتید، دانشجویان و مدیران دانشگاه، بتواند به مرجعی تمام عیار در گستره جهانی تبدیل گردد.

معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق علیه السلام با توجه به شرایط، امکانات و نیامندی جامعه در مقطع کنونی با طرحی جامع نسبت به معرفی و شناخت نهادهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سازمانی - کارکردی آن‌ها و بالاخره تحلیل شرایط علمی اقدام نموده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و ... تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد. هدف از این اقدام - ضمن قدردانی از تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهاده‌اند - درک کاستی‌ها و اصلاح آنها است تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان و علاقه‌مند به طی این طریق نیز فراهم گردد؛ هدفی بزرگ است در نهایت مرجعیت مکتب علمی امام صادق علیه السلام را در گستره بین‌المللی به همراه خود اهدا داشت. (ان شاء الله)

والله الحمد

معاونت پژوهشی دانشگاه

مقدمه

با توجه به ضرورت نگاه علمی به مقوله اقتصاد مقاومتی، که در بند بیست و یکم سیاست‌های کلی ابلاغی از حائز مقام معظم رهبری بدان اشاره شده است، مرکز تحقیقات دانشگاه امام صادق (ع) با استفاده از ظرفیت‌ها و تجارب خویش من جمله شبکه اساتید و پژوهشگران دانشگاه امام صادق (ع) در رشته‌های مختلف و همچنین پژوهش‌های انجام داده با موضوع اقتصاد مقاومتی، با تشکیل میز پژوهشی اقتصاد مقاومتی در گروه مطالعات اقتصادی، اقدام به شناسایی شبکه‌های پژوهشی و تولید آثار و محتوای علمی گردید.

این مجلد از سلسله مجلدات کتب «جستارهایی در اقتصاد مقاومتی» در سطح فردی به مقوله اقتصاد مقاومتی پرداخته است؛ زیرا هدف از این است که هیچ فردی را نمی‌توان در دنیا یافت که با شکست یا شکست و با بحران مواجه نشده باشد. انسان از زمان آفرینش تا به امروز همواره در معرض انواع مخاطرات قرار داشته است. هیچ فردی دارای توانایی و قوه تعقل بی‌حد و حصر و استقامت و قدرت لایتناهی نیست.

تعقیب راه‌هایی جهت گریز، عدم برخورد یا اجتناب از شکست، به قوی‌تر شدن انسان کمک نمی‌کند. به هر حال، همواره موانعی بر سر راه توسعه شخصی وجود دارد. مهم‌ترین مسئله‌ای که موجب موفق شدن و ادامه مسیر به سمت اهداف فردی در زندگی می‌شود، توجه به مفهوم «تاب‌آوری»

است که به انسان کمک می‌کند هنگام برخورد با انواع مسائل از جای خود دوباره بلند شود و به راه خود ادامه دهد.

تاب‌آوری در حوزه فردی استقامت و توانایی افراد را در برخورد با انواع مسائل افزایش می‌دهد. با هر موفقیتی اعتماد به نفس و تعهد فرد برای پیگیری اهدافش افزایش یافته و این اصل ساده همواره منجر به بهبود شرایط زندگی می‌شود.

افراد تاب‌آور هدفمندند و همواره دلیلی برای حرکت رو به جلو در مواجهه با انواع شوک‌های جسمانی و ذهنی و روحی دارند. آنان به آسانی تسلیم مسائل نمی‌شوند و می‌دانند که تنها با تکیه بر خود و درک صحیح از توانایی‌های خود می‌توانند کارهای محول‌شده و یا مورد علاقه خود را به سرانجام برسانند. سی اگر در این مسیر خود را تنها ببینند.

اگرچه تعاریف و مدل‌های متعددی جهت ارزیابی تاب‌آوری روان‌شناختی وجود دارد، این پژوهش با نگاهی جامع و البته بومی در فصل نخست تلاش دارد تا مدلی را بر اساس متن فرهنگی کشور ایران جهت ارزیابی تاب‌آوری روان‌شناختی ارائه کند. برای جمع‌آوری داده‌ها، تکنیک متن‌کاوی و مصاحبه انجام شده است. به‌طور جامع‌تر، آرای خبرگان برای اجرا در تکنیک دلفی فازی، از پرسش‌نامه هفت‌مرحله‌ای استفاده شده است. برای تعیین روایی پرسش‌نامه، از روش روایی محتوا به منظور تعیین پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است که می‌توان توضیحات مفصل‌تر را در فصل دوم مطالعه کرد. در نهایت، مسیرهای تاب‌آوری فردی بر اساس بافت فرهنگی ایران بازنگری شده‌اند و در قالب پنج بعد شایستگی شخصی، روابط و حمایت اجتماعی، پذیرش موقعیت، کنترل احساسات و امید به آینده در فصل سوم ارائه شده است. در فصل آخر، مباحث یادشده به‌طور مختصر جمع‌بندی شده است.

مؤلفان تلاش کردند تا مطالعه جامعی را با استعانت از پژوهش‌های نظری و تجربی پیشین جهت ارزیابی تاب‌آوری فردی صورت دهند.

خواندن این کتاب هم برای خط‌مشی‌گذاران و مدیران دولتی و متخصصان حوزه اقتصاد و روان‌شناسی و هم برای آن دسته از خوانندگانی که هنوز فرصت آشنایی با این حوزه را پیدا نکرده‌اند سودمند است.

این کتاب با راهنمایی‌ها و کمک‌های ارزنده دوستان و همراهان به سرانجام رسیده است و مؤلفان از تمامی این عزیزان به‌ویژه آقای دکتر مصطفی سمیعی نسب، عضو هیئت علمی و مدیر گروه مطالعات اقتصادی مرکز تحقیقات دانشگاه امام صادق (ع)، و جناب آقای یاسر سلیمانی کمال تشکر و قدردانی را دارند. امید است تا در میان گذاشتن نظرات و پیشنهادات و انتقادات خود با مؤلفان کتاب، کامل‌تر و مصون‌تر در نسخه‌های بعدی ارائه شود.

عادل پیغامی، علی‌اصغر سعدآبادی، آرین عظیمی

تهران، اردیبهشت ۱۳۹۵